

INVENTARISATIE NACHTVLINDERS ABTSWOUDSE BOS (zuid-oost 37-26-21)

groot avondrood

Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging

KNNV afdeling Delfland
Postbus 133
2600 AC DELFT
email: afdelingDelfland@knnv.nl
www.knnv.nl/afdelingDelfland

INHOUD

	pagina
1. Inleiding	3
2. Samenvatting	3
3. Methode	3
4. Resultaten macro-nachtvinders	4
5. Resultaten microvlinders	6
6. Conclusie	8
7. Jaarlijst macro-nachtvinders	9
8. Bijlage a.	10
9. Jaarlijst microvlinders	11

Auteur en veldwerk
Leo poot

Copyright: KNNV afdeling Delfland, 2013

Referentie: inventarisatie nachtvlinder Abtswoudse bos (zuid-oost) 2012, KNNV afdeling Delfland, 2013

1. Inleiding

Het doel van de inventarisatie is kennis te vergaren of er in de locatie Abtswoudse Bos verschillen bestaan in het voorkomen van populaties nachtvlinders (macro en micro) in verschillende delen van genoemde locatie. De afgelopen vijf jaren is gemonitord in dat deel van het Abtswoudse Bos, aangeduid met vlinderbiotoop waar een speciaal op vlinders afgestemd beheer wordt gevoerd. Hierover is uitgebreid verslag gedaan in voorgaande jaren en hebben we de populaties lepidoptera aardig in beeld. De vlinderbiotoop is echter maar een deel van het Abtswoudse Bos en het leek de auteur van dit verslag interessant te weten of er in andere delen van genoemd bos populaties vlinders voorkomen, onder andere door kleine verschillen in biotoop, welke niet in de vlinderbiotoop worden gespot. Het deel van de locatie betreffende voorliggend verslag ligt in het zuid-oostelijk deel van het Abtswoudse Bos (gesitueerd in km hok 37-26-21).

2. Samenvatting

De inventarisatie in eerder genoemd deel van het Abtswoudse Bos resulteerde in 1 nog niet eerder aangetroffen soort bij de macro-nachtvlinders in de familie van de Geometridae. Bij de microvlinders werden maar liefst 14 nog niet eerder aangetroffen soorten gevonden. In de familie Tortricidae en Crambidae 5 soorten, bij de Pyralidae, Cosmopterigidae, Momphidae en Alucitidae elk 1 soort. Deze soorten worden in de jaarlijst met een * aangegeven. Waarschijnlijk is de biotoop die voor het overgrote deel bestaat uit kruidenrijke ruigte de oorzaak van de nieuw aangetroffen soorten die een voorkeur hebben voor deze biotoop met lisdodde, riet en liesgras naast de kruidachtige vegetatie. Ook werd de zeldzame Noctuidae Mormo maura (zwart weeskind) gespot, dit is een zwerfgast uit het zuiden van het land dus helaas geen blijvertje in deze locatie. In seizoen 2013 wordt de inventarisatie gecontinueerd en mogelijk uitgebreid met het noord-oostelijk deel van het Abtswoudse Bos.

3. Methode

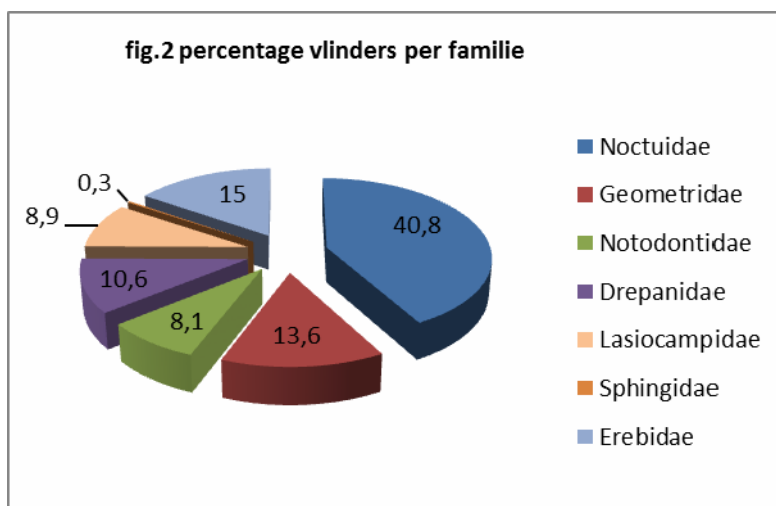
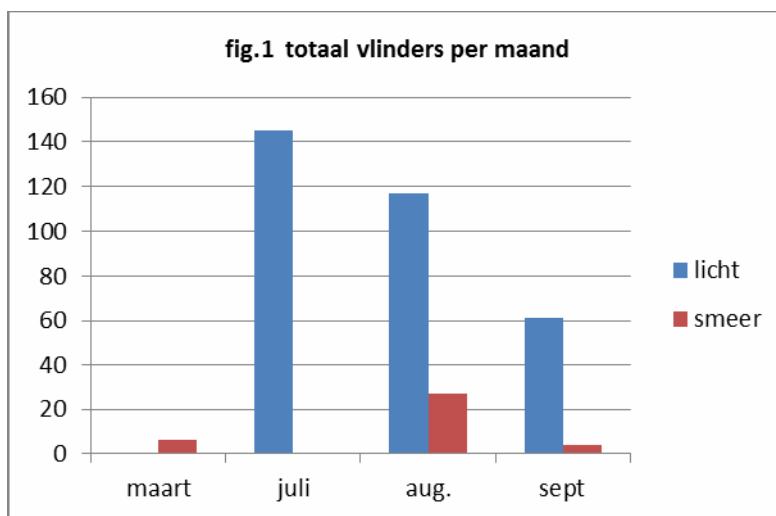
In de maanden maart, juli, augustus en september werd de locatie één of meerdere keren bezocht waarbij met een lichtval (laken en lampen) vlinders werden gelokt. Ook werden een 40 tal bomen/paaltjes/objecten met een lokstof (stroopmengsel) bestreken om vlinders te lokken welke niet of minder vaak op licht afkomen. Deze smeerplekken werden 3 maal per avond/nacht bekeken, de gespote vlinders met de aantekening "op smeer" werden genoteerd. Alle vlinders werden gedetermineerd en het aantal genoteerd, vlinders die moeilijk op naam konden worden gebracht werden gefotografeerd of gevangen voor determinatie thuis. De volgende dag werden de gevangen imago's op dezelfde locatie weer vrijgelaten. Bij soorttwijfel betreffende de microlepidoptera werd gebruik gemaakt van de expertise van J. Scheffers (ervaren microlepidopterist). Geïnventariseerd werd bij geschikte weersomstandigheden, wind minder dan 5 Beaufort, temperatuur boven de 6 °C en geen neerslag of nevel.

Copyright: KNNV afdeling Delfland, 2013

Referentie: inventarisatie nachtvlinder Abtswoudse bos (zuid-oost) 2012, KNNV afdeling Delfland, 2013

4. Resultaten

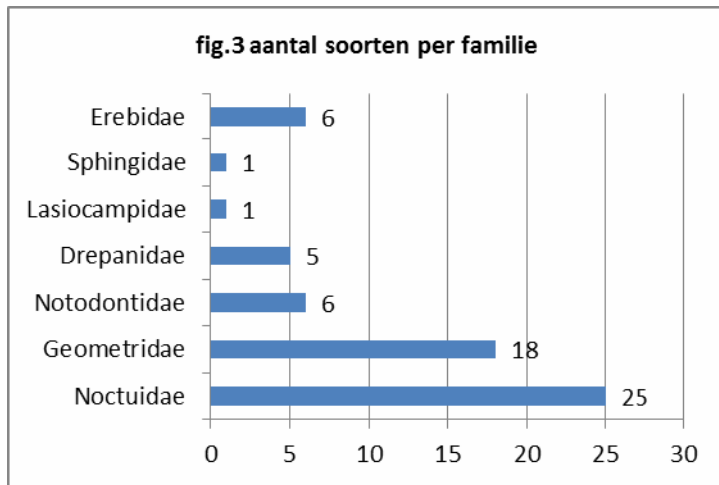
In totaal konden 355 macro nachtvinders op naam worden gebracht, in de maand maart werd geen enkele vlinder op licht waargenomen en in juli geen enkele op smeer (fig.1). De hoogste aantallen imago's werden gezien in de familie der Noctuidae met de soort *Ochropleura plecta* (haarbosje) als meest voorkomende (fig.2 en jaarlijst). Volgend op de eerder genoemde familie werden in aantal de imago's van de Geometridae genoteerd met de meest voorkomende soort *Campaea margaritata* (appeltak). Derde in de rij waren de Erebidae waarvan *Hypena proboscidalis* (bruine snuituil) de meest geziene soort was. In volgorde van aantallen werden gevonden Drepanidae met *Ochropacha duplaris* (tweestip orvlinder) als meest voorkomende soort, Lasiocampidae waarvan *Euthrix potatoria* (rietvink) de enige soort was, Notodontidae met *Notodonta dromedarius* (dromedaris) als meest voorkomende en als laatste een Sphingidae met één enkel imago van *Deilephila elpenor* (groot avondrood).

Copyright: KNNV afdeling Delfland, 2013

Referentie: inventarisatie nachtvlinder Abtswoudse bos (zuid-oost) 2012, KNNV afdeling Delfland, 2013

De meeste soorten werden gevonden in de familie Noctuidae gevolgd door de Geometridae (fig.3). Op de gedeelde derde plaats waren de families Erebidae en Notodontidae met ieder 6 soorten present. Drepanidae noteerde 5 soorten en de Lasiocampidae en Sphingidae elk maar 1 soort. (zie ook de jaarlijst)

Bij de Noctuidae werd de soort *Mormo maura* (zwart weeskind) als enige soort gedetermineerd welke nog niet in de vlinderbiotop eerder werd gescoord. Deze zeldzame soort is echter een zwerver vanuit het zuiden en er zijn geen aanwijzingen dat de soort zich hier blijvend heeft gevestigd. Bij de Geometridae werd 1 soort gevonden, *Epione repandaria* (puntige zoomspanner) die nog niet eerder werd gezien. Samen met de vlinderbiotop komt de meerjarenlijst macro-nachtvlinders Abtswoudse Bos op 223 soorten.

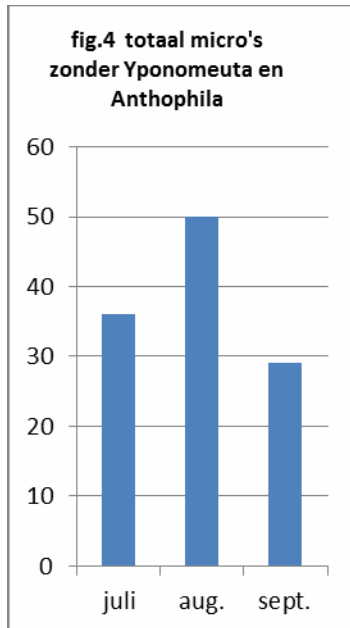
puntige zoomspanner

Copyright: KNNV afdeling Delfland, 2013

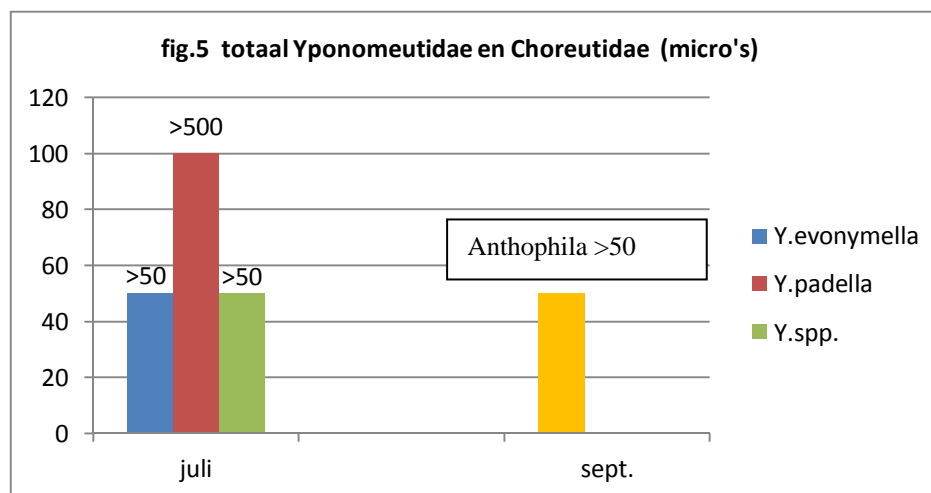
Referentie: inventarisatie nachtvlinder Abtswoudse bos (zuid-oost) 2012, KNNV afdeling Delfland, 2013

5. Microvlinders

Op de lichtval werden in totaal >763 vlindertjes geteld (fig.4 en 5), imago's uit de familie der stippelmotten Yponomeutidae maakten het overgrote deel uit van dit aantal. Van Yponomeuta padella en evonymella (meidoornstippelmot en vogelkersstippelmot) konden alleen schattingen worden gedaan >500 en >50. Van veel van de Yponomeuta zijn geen betrouwbare determinaties mogelijk zonder genitalia onderzoek, deze vlinders werden dan ook genoteerd als Yponomeuta spp >50. Ook van de soort Anthophila fabriciana (brandnetelmot) uit de familie Choreutidae werd een schatting gedaan en genoteerd met >50 (fig.5).

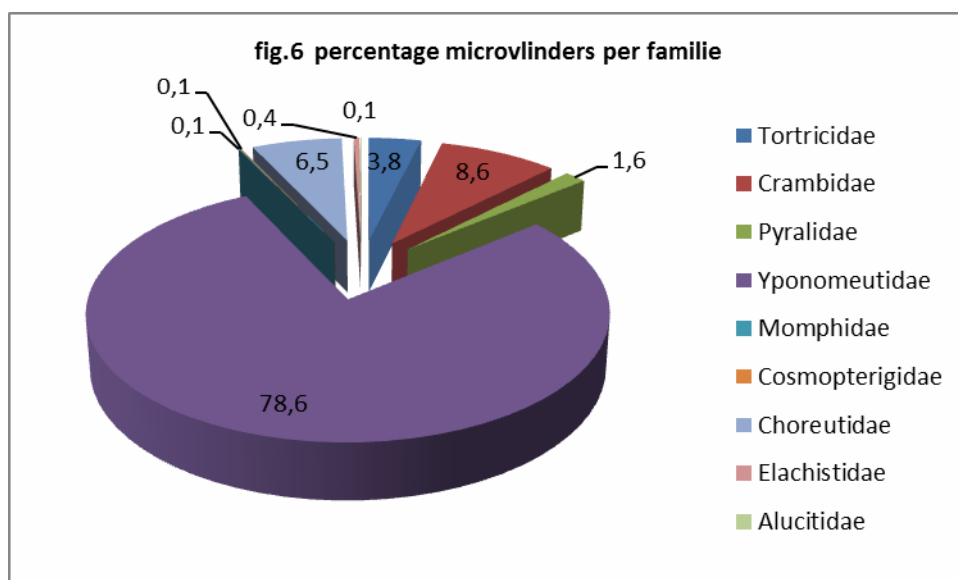
vogelkersstippelmot

Copyright: KNNV afdeling Delfland, 2013

Referentie: inventarisatie nachtvlinder Abtswoudse bos (zuid-oost) 2012, KNNV afdeling Delfland, 2013

Na de eerder genoemde Yponomeutidae en Choreutidae scoorde de Crambidae de hoogste aantallen met als meest voorkomende soorten *Elophila nymphaeata* (waterleliemot), *Agriphila straminella* (blauwooggrasmot) en *Acentria ephemerella* (duikermot). De Tortricidae was de vierde familie qua aantal imago's, in deze familie lagen de aantallen van de soorten dicht bij elkaar. In de overige aangetroffen families waren de aantallen zeer laag (fig.6 en jaarlijst).

In totaal werden 32 soorten verdeeld over 9 families gedetermineerd. De Tortricidae waren het talrijkst in soorten gevolgd door de Crambidae. Bij de Pyralidae werden 2 soorten gezien en van de Yponomeutidae konden ook 2 soorten op naam worden gebracht, in deze familie werden wel meer soorten gezien maar konden door eerder genoemde determinatie problemen niet op naam worden gebracht. In de overige aangetroffen families werden slechts 1 soort gedetermineerd (fig.7 en jaarlijst). Er werden maar liefst 14 soorten gedetermineerd welke nog niet in de vlinderbiotoop zijn aangetroffen. In de families Tortricidae en Crambidae waren dat 5 soorten, bij de familie Pyralidae, Cosmopterigidae, Momphidae en Alucitidae elk 1 soort. Deze soorten worden in de jaarlijst met een * aangegeven. De meerjarenlijst voor de micro's Abtswoudse Bos komt met de soorten uit de vlinderbiotoop nu op 149 soorten.

Bij de monitoring dagvlinders werden overdag vliegende macro-nacht en microvlinders genoteerd, deze soorten zijn aansluitend op de jaarlijsten in een bijlage (a) vermeld!

Copyright: KNNV afdeling Delfland, 2013

Referentie: inventarisatie nachtvlinder Abtswoudse bos (zuid-oost) 2012, KNNV afdeling Delfland, 2013

6. Conclusies

Inventarisatie van het zuid-oostelijk deel van het Abtswoudse bos gelegen in kilometer hok 37-26-21 (coördinaten x855 y4428) leverden bij de macro-nachtvlinders maar 1 nog niet in de vlinderbiotoop gespotte spannersoort (Geometridae) op, *Epione repandaria* (puntige zoomspanner). Waarom deze spanner niet in de vlinderbiotoop wordt gezien is niet duidelijk daar er wel voldoende waardplanten van deze soort voorkomen. Een mogelijke reden zou kunnen zijn dat deze soort een voorkeur heeft van grote open ruigtes, deze biotoop is in dit deel van het Abtswoudse Bos ruim voorhanden. De zeldzame *Mormo maura* (zwart weeskind) welke ook werd gespot wordt niet als nieuwe soort aangemerkt daar het een zwerfgast is die alleen populaties in het zuiden van het land kent. Bij de microvlinders werden 14 soorten gedetermineerd welke nog niet in de vlinderbiotoop werden gevonden. Het betreft hier soorten die zowel als mijn, rups of imago werden aangetroffen en als zodanig in de jaarlijst worden aangegeven. De 5 nieuwe soorten zijn bij de Tortricidae, *Acleris emargana* en *laterana* (gehakkelde bladroller en variabele driehoekbladroller), *Ancylis achatana* (dwarsstreephaakbladroller), *Epinotia immundana* (elzenoogbladroller) en *Lobesia abscisana* (slangenkruidbladroller). Een duidelijke reden voor het voorkomen van deze soorten in vergelijking met de vlinderbiotoop is ook hier niet te geven. Bij de Crambidae zijn de nieuwe soorten *Anania hortulata* en *crocealis* (bonte brandnetelroller en gegolfde lichtmot), *Acentria ephemerella* (duikermot) en *Calamotropha paludella* (lisdoddesnuitmot), *Schoenobius gigantella* (rietsnuitmot), al deze soorten prefereren ruigtes met riet, liesgras en lisdodde, waterpest en kruidenrijke vegetatie. Pyralidae 1 nieuwe soort *Euzophera pinguis* (tweekleurige lichtmot), Momphidae *Mompha epilobiella* (gewone wilgenroosjesmot), Cosmopterigidae *Limnaecia phragmitella* (lisdoddeveertje) en Alucitidae *Alucita hexadactyla* (waaiermot), soorten die ook een kruidenrijke vegetatie prefereren met lisdodde en riet. Een uitzondering is de waaiermot die als waardplant kamperfoelie heeft, deze plant komt volgens de auteur niet voor in het Abtswoudse Bos, misschien is er tuinkamperfoelie van in de buurt gelegen boerderijen de oorzaak? De inventarisatie voldoet aan het gestelde doel wat uiteindelijk in 15 nog niet eerder door de auteur aangetroffen soorten resulteerde. De inventarisatie wordt seizoen 2013 gecontinueerd waarbij ook het noord-oostelijk deel van de locatie Abtswoudse Bos zal worden betrokken.

waaiermot

Copyright: KNNV afdeling Delfland, 2013

Referentie: inventarisatie nachtvlinder Abtswoudse bos (zuid-oost) 2012, KNNV afdeling Delfland, 2013

7. Soortenlijst inventarisatie nachtvlinders Abtswoudse bos (oost) 37-26-21 2012

familie	Nederlandse naam	aantal	waardplant
soort	soort		
Noctuidae			
<i>Acronicta tridens</i>	drietand	3	sleedoorn/meidoorn/eik
<i>Agrotis exclamationis</i>	gewone worteluil	2	div.kruidachtigen
<i>Agrotis ipsilon</i>	grote worteluil	3	div.kruidachtigen/grassen
<i>Agrotis segetum</i>	gewone velduil	4	polyfaag
<i>Amphipyra piramidea</i>	piramidevlinder	7	eik/berk/sleedoorn
<i>Anorthoa munda</i>	dubbelstipvoorjaarsuil	4	spaanse aak/wilg
<i>Autographa gamma</i>	gamma-uil	1	klaver/brandnetel
<i>Cosmia trapezina</i>	hyena	7	div.struiken en loofbomen
<i>Craniophora ligustri</i>	schedeldrager	6	gewone es
<i>Diarsia mendica</i>	variabele breedvleugeluil	1	wilg/sleedoorn
<i>Diarsia rubi</i>	gewone breedvleugeluil	2	zuring/paardenbloem
<i>Globia sparganii</i>	egelskopboorder	2	lisdodde/gele lis
<i>Lateroligia ophiogramma</i>	moeras-grasuil	3	riet en liesgras
<i>Gortyna flavago</i>	goudgele boorder	3	zuring/distel/kruiskruid
<i>Mormo maura</i> *	zwart weeskind	1	zwerfer!
<i>Mythimna ferrago</i>	gekraagde grasuil	2	weegbree/paardenbloem
<i>Mythimna impura</i>	stompvleugelgrasuil	10	div.grassen/riet
<i>Mythimna pallens</i>	bleke grasuil	9	div.grassen
<i>Mythimna pudorina</i>	grijze grasuil	6	riet/rietgras
<i>Noctua comes</i>	volgeling	11	div.struiken/kruidachtigen
<i>Noctua pronuba</i>	huismoeder	8	div.kruidachtigen/grassen
<i>Ochropleura plecta</i>	haarbos	33	div.kruidachtigen
<i>Phlogophora meticulosa</i>	agaatvlinder	14	div.kruidachtigen/loofbomen
<i>Plusia festucae</i>	goudvenstertje	2	gele lis
<i>Scoliopteryx libatrix</i>	roesje	8	wilg
Geometridae			
<i>Biston betularia</i>	peper-en-zoutvlinder	1	div.loofbomen
<i>Cabera pusaria</i>	witte grijsbandspanner	6	berk/els
<i>Campaea margaritata</i>	appeltak	12	div.loofbomen
<i>Colostigia pectinataria</i>	kleine groenbandspanner	3	walstro
<i>Dystroma truncata</i>	schimmelspanner	1	div.struiken/kruidachtigen
<i>Ecliptopera silaceata</i>	marmerspanner	1	div.planten?
<i>Ennomos alniaria</i>	geelschouderspanner	2	div.loofbomen
<i>Epione repandaria</i> *	puntige zoomspanner	1	sleedoorn/wilg/els
<i>Epirrhoe alternata</i>	gewone bandspanner	1	walstro
<i>Eupithecia tripunctaria</i>	schermbloemdwerpspanner	1	schermbloemigen
<i>Geometra papilionaria</i>	zomervlinder	1	berk/els/hazelaar
<i>Hemithea aestivaria</i>	kleine zomervlinder	1	div.loofbomen/struiken
<i>Idaea aversata</i>	grijze stipspanner	2	div.kruidachtigen
<i>Idaea straminata</i>	egale stipspanner	1	div.kruidachtigen
<i>Macaria alternata</i>	donker klaverblaadje	2	div.loofbomen/struiken
<i>Scopula immutata</i>	bosspanner	3	div.kruidachtigen
<i>Xanthorhoe ferrugata</i>	vierbandspanner	5	div.kruidachtigen
<i>Xanthorhoe spadicearia</i>	bruine vierbandspanner	5	div.kruidachtigen

Erebidae

Coscinia cribraria	grasbeertje	1	div.grassen
Eilema griseola	glad beertje	6	korstmossen/algen
Hypena proboscidalis	bruine snuituil	33	brandnetel
Phragmatobia fuliginosa	kleine beer	5	weegbree/kardinaalsmuts
Rivula sericealis	stro-uiltje	8	div.grassen
Schrankia costaestrigalis	gepijlde micro-uil	1	div.kruidachtigen

Notodontidae

Furcula furcula	kleine hermelijnvlinder	9	wilg
Notodonta dromedarius	dromedaris	11	berk/eik
Notodonta zic-zac	kameeltje	1	wilg
Pheosia tremula	brandvlerkvlinder	1	berk/wilg
Ptilodon capucina	kroonvogeltje	1	berk/eik
Thaumetopoea processionea	eikenprocessierups	6	eik

Drepanidae

Drepana curvatula	bruine eenstaart	7	berk/els
Drepana falcataria	berkeneenstaart	6	berk/els
Ochropacha duplaris	tweestip orvlinder	17	berk/els
Thyatira batis	braamvlinder	3	braam
Watsonalla binaria	gele eenstaart	5	div.loofbomen

Lasiocampidae

Euthrix potatoria	rietvink	32	riet
-------------------	----------	----	------

Sphingidae

Deilephila elpenor	groot avondrood	1	wilgenroosje
--------------------	-----------------	---	--------------

totaal 355

8. bijlage a.

Overdag vliegende nachtvlinders
gespot tijdens dagvlindermonitoring

vlinderbiotoop

Autographa gamma	gamma-uil	2
Deltote bankiana	zilverstreep	5
Epirrhoe alternata	gewone bandspanner	14
Hypena proboscidalis	bruine snuituil	>30
Xanthorhoe fluctuata	zwartbandspanner	3
Xanthorhoe montanata	geogde bandspanner	12

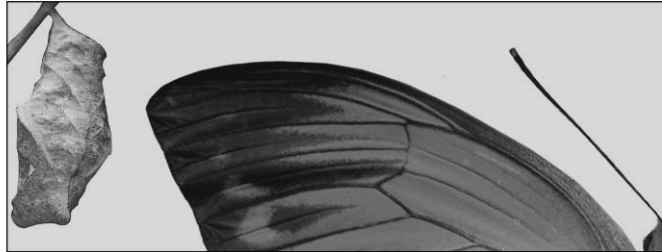
Microvlinders

Adela reaumurella	smaragdlangsprietmot	7
Anthophila fabriciana	brandnetelmot	2
Ectoedemia louisella *	akenvruchtmineermot	1
Endothenia gentianaenana *	kaardebolbladroller	1
Nemophora degeerella *	geelbandlangsprietmot	>100
Pyrausta aurata	muntvlinder	4
Stigmella samiatella	bruine eikenmineermot	1

9. Soortenlijst inventarisatie microvlinders Abtswoudse bos (oost) 37-26-21 2012

familie soort	Nederlandse naam soort	aantal	waardplant
Tortricidae			
Acleris emargana *	gehakelde bladroller	2	wilg/berk
Acleris laterana *	variabele driehoekbladroller	1	smeewortel/rosa/wilg
Ancylis achatana *	dwarsstreephaakbladroller	1	sleedoorn/wilg/braam
Apotomis turbidana	zwartwitte marmerbladroller	1	berk/wilg
Archips podana	grote appelbladroller	1	hazelaar/rosa
Celypha lacunana	brandnetelbladroller	1	polyfaag
Clepsis spectrana	koolbladroller	6	eik/berk/div.kruidachtigen
Epinotia immundana *	elzenoogbladroller	1	berk/els
Lobesia abscisana *	slangenkruidbladroller	1	bijvoet
Pandemis cerasana	kersenbladroller	3	polyfaag
Pandemis corylana	hazelaarbladroller	1	polyfaag
Pandemis dumetana	fijnmazige bladroller	2	eik/braam
Pandemis heparana	leverkleurige bladroller	7	eik/wilg/berk
Zeiraphera isertana	grootkopbladroller	1	eik
Crambidae			
Acentria ephemera *	duikermot	12	algen/waterpest
Agriphila straminella	blauwooggrasmot	15	div.grassen
Anania crocealis *	gegolfde lichtmot	1	can.fijnstraal
Anania hortulata *	bonte brandnetelroller	1	brandnetel/braam
Calamotropha paludella *	lisdoddesnuitmot	9	lisdodde
Cataclysta lemnata	kroosvlindertje	1	eendenkroos
Elophila nymphaeata	waterleliemot	17	fonteinkruid/kikkerbeet
Pleuroptya ruralis	parelmoermot	9	brandnetel
Schoenobius gigantalla *	rietsnuitmot	1	riet/liesgras
Pyralidae			
Acrobasis advenella	mutsjeslichtmot	10	meidoorn/lijsterbes
Euzophera pinguis *	tweekleurige lichtmot	2	es
Yponomeutidae			
Yponomeuta evonymella	vogelkersstippelmot	>50	vogelkers/lijsterbes
Yponomeuta padella	meidoornstippelmot	>500	sleedoorn/meidoorn
Yponomeuta spp.?	niet gedetermineerd	>50	n.v.t.
Momphidae			
Mompha epilobiella *	gewone wilgenroosjesmot	1	wilgenroosje
Cosmopterigidae			
Limnaecia phragmitella *	lisdoddeveertje	1	lisdodde
Choreutidae			
Anthophila fabriciana	brandnetelmot	>50	brandnetel
Elachistidae			
Elachista maculicerusella	grijsgevlekte grasmineermot	3	div.grassen
Alucitidae			
Alucita hexadactyla *	waaiermot	1	kamperfoelie
		>763	

Bij ons kun je je ontpoppen.

Tot iemand die van de natuur geniet. Of haar bestudeert en beschermt. De KNNV maakt je wegwijs in de natuur.

www.knnv.nl/afdelingDelfland

Dit verslag bevat de waarnemingen van de inventarisatie 2012 in het Abtswoudse Bos zuidoost.

De KNNV, de natuurvereniging voor Delfland.
De KNNV opent je ogen en hart voor de natuur. Met elkaar komen we op voor de belangen van die natuur.

